

Utbildningsdepartementet

Remissvar över betänkandet På språklig grund (2025:9)

Referensnummer: U2025/00233

Institutet för mänskliga rättigheter (institutet) yttrar sig över betänkandet **På språklig grund: Betänkande av utredningen om införande av grundläggande svenska och översyn av modersmålsundervisningen (2025:9)**. Yttrandet sker inom ramen för institutets uppgift att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna i Sverige, med utgångspunkt i våra grundlagar och för Sverige folkrättsligt bindande förpliktelser inom området mänskliga rättigheter. Institutet har även en särskild roll som oberoende nationell mekanism enligt artikel 33.2 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (funktionsrättskonventionen).

Synpunkter på förslaget

Institutet för mänskliga rättigheter välkomnar utredningen om införande av grundläggande svenska och översyn av modersmålsundervisningen och har inga invändningar mot förslagen som presenteras.

Del 1 – Svenska som andraspråk

Utredningen föreslår flera åtgärder med syfte att förstärka ämnet svenska som andraspråk. Kvalitativ utbildning i svenska som andraspråk är en grundläggande förutsättning för att individer som inte har svenska som modersmål ska kunna tillgodogöra sig rätten till utbildning¹, information, arbete och samhällsdeltagande. Utan tillgång till undervisning i svenska riskerar dessa personer att systematiskt utestängas, vilket strider mot principerna om jämlikhet och icke-diskriminering enligt flera internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna.

¹ FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, Allmänna kommentar 21, Right of everyone to take part in cultural life, §27, E/C.12/GC/21, (2009)

Del 2 - Modersmålsundervisning

I del 2 av betänkandet föreslår utredningen en rad åtgärder för att öka kvalitén och likvärdigheten i modersmålsundervisningen samt utökade möjligheter till studiehandledning på modersmålet. De menar också att syftet med modersmålsundervisningen bör renodlas till att fokusera på kunskapsutveckling i det egna språket. Dessa åtgärder understöds av de mänskliga rättigheterna. Enligt artikel 27 i FN:s konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna bör personer som tillhör etniska, religiösa eller språkliga minoriteter² ges möjligheten att åtnjuta och utveckla sin kultur och sitt språk.³ Artikel 4.3 i FN:s deklaration om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter, går längre och betonar att stater aktivt bör vidta åtgärder för att säkerställa att personer som tillhör minoriteter får adekvata möjligheter att lära sig sitt modersmål eller få undervisning på sitt modersmål. Detta innebär inte bara tolerans utan aktivt stöd för minoritetsspråk.

FN:s särskilda rapportör för minoritetsfrågor har framhållit att tillgång till meningsfull modersmålsundervisning är avgörande för att upprätthålla kulturell identitet, förhindra språklig utarmning och säkerställa barns rätt till utbildning på lika villkor.⁴

² Enligt FN:s högkommissariat för mänskliga rättigheter är en etnisk, religiös eller språklig minoritet ”varje grupp av personer som utgör mindre än hälften av befolkningen i hela statens territorium, och vars medlemmar delar gemensamma kännetecken i form av kultur, religion eller språk, eller en kombination av dessa. En person kan fritt tillhöra en etnisk, religiös eller språklig minoritet utan krav på medborgarskap, bosättning, officiellt erkännande eller någon annan status” OHCHR, About minorities and human rights, Special Rapporteur on minority issues, <https://www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-minority-issues/about-minorities-and-human-rights> (hämtad 2025-04-30). Enligt Specialrapportören om minoriteter utgör även personer som använder teckenspråk en lingvistisk minoritet. Se: UN Human Rights Council, Education, language and the human rights of minorities, Report of the Special Rapporteur on minority issues, A/HRC/43/47 (2020)

³ Se FN:s kommitté för de medborgerliga och politiska rättigheter, Allmänna kommentar 23 (om minoritetsrättigheter), CCPR/C/21/Rev.1/Add.5 (1994),

⁴ UN Human Rights Council, Education, language and the human rights of minorities, Report of the Special Rapporteur on minority issues, A/HRC/43/47 (2020)

För de nationella minoriteterna: romer, judar, tornedalingar, kväner och lantalaïset, finlandssvenskar samt urfolket samerna finns ett starkare skydd för rätten till språk genom Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter samt den Europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. I sin granskning av Sverige under 2024 rekommenderade Europarådet Sverige att öka antalet undervisningstimmar på minoritetsspråk, tillhandahålla ytterligare ekonomiskt stöd för rekrytering och utbildning av lärare som talar minoritetsspråk samt stärka minoritetsspråklärares yrkesmässiga status. De menade också att inkludering av modersmålsundervisning inom den obligatoriska undervisningen under ordinarie skoltid bör övervägas. Sverige rekommenderades även att överväga att införa språk som diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen.⁵

Ärendets handläggning

Detta remissvar har beslutats av direktör Fredrik Malmberg och föredragits av utredaren Abigail Booth. I den slutliga beredningen har även ställföreträdande direktör Charlotte Palmstierna deltagit.

Fredrik Malmberg

Direktör

⁵ Europarådet, Resolution CM/ResCMN(2024)3 on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Sweden (Antagen av Ministerkommittén den 5:e april 2024)